

Regeringskansliet

Svar på remiss slutbetänkandet Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster (SOU 2024:64)

Länsstyrelsen i Örebro läns svar utgår från den sammanställning som gjorts av den länsstyrelsegemensamma stödfunktionen för informationssäkerhet och dataskydd.

Bakgrund

Europaparlamentet och rådet antog den 14 december 2022 CER-direktivet. Enligt direktivet ska medlemsstaterna senast den 17 juli 2026 identifiera verksamhetsutövare som erbjuder samhällsviktiga tjänster inom sektorerna energi, transport, bankverksamhet, finansmarknadsinfrastruktur, hälso- och sjukvård, dricksvatten, avloppsvatten, digital infrastruktur, offentlig förvaltning, rymden samt produktion, bearbetning och distribution av livsmedel. Medlemsstaterna ska senast den 17 januari 2026 ta fram en nationell riskbedömning och en strategi för kritiska verksamhetsutövares motståndskraft.

Regeringen beslutade den 23 februari 2023 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att föreslå de anpassningar av svensk rätt som är nödvändiga för att EU:s direktiv om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen (NIS2-direktivet) och EU:s direktiv om kritiska entiteters motståndskraft (CER-direktivet) ska kunna genomföras. Uppdraget skulle redovisas ett år senare.

I utredningens uppdrag har även ingått att ta ställning till om bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) innebär ett tillräckligt skydd för sådana uppgifter som kan komma att behandlas enligt NIS2- och CER-direktiven, föreslå de ändringar som behövs för en mer sammanhållen systematik mellan säkerhetsskyddslagen, lagen om cybersäkerhet och lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare, särskilt vad gäller tillsynsmyndigheternas befogenheter och sanktionsavgifternas storlek.

Utredningen föreslår att CER-direktivet införlivas genom en ny lag, lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare.

Länsstyrelsen i Örebro län har tagit del av utredningens förslag och redogör nedan för ett antal synpunkter kopplat till utredningens olika delar.

Länsstyrelsen i Örebro län vill särskilt belysa två synpunkter. Inledningsvis vill Länsstyrelsen i Örebro län instämma med utredningens bedömning av det stora värdet av att i framtiden se över direktivens koppling till det svenska beredskapssystemet och möjligheten till att ensa såväl begrepp som sektorer liksom rapporteringar och bedömningar som träffas av olika regelverk.

Vidare vill Länsstyrelsen i Örebro län belysa att det enligt förslaget framgår att specifika länsstyrelser ska agera tillsynsmyndigheter för andra länsstyrelser. Detta har yttrats tidigare från länsstyrelserna att annan myndighet bör utses för uppdraget då Länsstyrelserna har gemensam it-drift samt gemensam struktur för informations-säkerhet. Detta innebär i praktiken att Länsstyrelserna skulle utöva tillsyn över sig själva.

5.3.3 Undantag för åtgärder enligt andra regelverk med motsvarande verkan

Länsstyrelsen i Örebro län delar utredningens förslag och ser det som viktigt att regeringen ges möjlighet att i föreskrifter ange vilka bestämmelser om riskbedömning, åtgärder för motståndskraft, bakgrundskontroller och incidentrapportering som har motsvarande verkan. Ju tydligare det kan anges desto bättre så att det inte lämnas öppet för olika bedömningar.

5.3.4 Undantag för brottsbekämpning och Sveriges säkerhet

Precis som i länsstyrelsens tidigare remissyttrande avseende nya regler om cybersäkerhet så är det Länsstyrelsen i Örebro läns mening att hela den offentliga sektorn, utan undantag, borde ha omfattats av denna lag.

Länsstyrelsen i Örebro län anser vidare att det skulle underlätta tillämpningen och öka acceptansen för regelverket om samtliga aktörer omfattades av lagens tillämpningsområde.

Länsstyrelsen i Örebro läns uppfattning är därför att undantag inte bör göras för myndigheter som till övervägande del bedriver säkerhetskänslig eller brottsbekämpande verksamhet.

Föreslagna undantag för uppgiftsskyldigheter rörande uppgifter som omfattas av säkerhetsskyddslagen samt tillsynsmyndigheters begränsade undersökningsbefogenheter för sådana delar av områden, lokaler eller andra utrymmen där säkerhetskänslig verksamhet bedrivs, kan ses som tillräckligt kompensande kontroller för att motverka att säkerhetskänslig verksamhet äventyras.

6.2.1 Begreppen samhällsviktig tjänst kontra samhällsviktig verksamhet

Länsstyrelsen i Örebro län delar utredningens beskrivning av utmaningarna med likheterna och olikheterna mellan begreppen samhällsviktig tjänst kontra samhällsviktig verksamhet och de otydligheter som detta skapar.

Länsstyrelsen i Örebro län instämmer med utredningens bedömning av att det stora värdet av att i framtiden se över direktivens koppling till det svenska beredskapssystemet och möjligheten till att ensa såväl begrepp som sektorer som träffas av olika regelverk.

8.2 Åtgärder för motståndskraft

Länsstyrelsen i Örebro län ser det som olyckligt att begreppen *tekniska, säkerhetsmässiga och organisatoriska åtgärder för att säkerställa sin motståndskraft* används.

Länsstyrelsen i Örebro län ser en stor risk för att detta skapar en begreppsförvirring jämfört med andra områden där tekniska och organisatoriska åtgärder utgör delmängder av säkerhetsåtgärder.

Exempelvis inom standardfamiljen ISO 27000:s definitioner kopplat till informationssäkerhet och dess tillhörande säkerhetsåtgärder inom ISO 27001 och 27002. Det vill säga att säkerhetsåtgärder för informationssäkerhet omfattar åtgärder inom det organisatoriska, personrelaterade, tekniska och fysiska säkerhetsområdet. Definitioner som används inom både privat och offentlig sektor sedan lång tid.

Ett tydligare ensande av begreppen hade varit att föredra, annars kommer detta behöva omhändertas genom ytterligare förtydliganden i framtida föreskrifter från tillsynsmyndigheterna.

Utredningen menar att det inte är möjligt att i lag föreskriva att standarder ska beaktas, men att använda ensade begrepp vore ett led i att följa direktivets artikel 16:s innebörd om att *"medlemsstaterna ska, när det är användbart och utan att föreskriva eller gynna användningen av viss teknik, uppmuntra användningen av europeiska och internationellt erkända standarder"*.

8.3 Incidentrapportering

Kritiska verksamhetsutövare ska utan onödigt dröjsmål rapportera incidenter som medför eller kan medföra en betydande störning i tillhandhållandet av samhällsviktiga tjänster.

För att klargöra begreppet *"kan medföra"* konstaterar utredningen att *"det krävs att incidenten potentiellt kan medföra en störning i den samhällsviktiga tjänsten, dvs. det måste finnas viss sannolikhet för att en störning kan inträffa"*.

Länsstyrelsen i Örebro län ser det som viktigt att begreppet *"kan medföra"* förtydligas så långt det är möjligt i framtida föreskrifter för att undvika skillnader i tolkning bland tillsynsmyndigheter och verksamhetsutövare.

9 Bakgrundskontroll

9.3.1 Utgångspunkter för utredningens förslag

Länsstyrelsen i Örebro län hade gärna sett en bedömning i utredningen beträffande personer som är inplacerade i säkerhetsklass och lyder under pågående säkerhetsprövning enligt säkerhetsskyddslagen.

Specifikt rörande de fall där dessa individers kontrollorsaker i vissa fall, till delar, skulle kunna likna de kriterier som definieras för befattningsanalysen enligt förslaget till lag och förordning om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare. Det vill säga hur verksamhetsutövarna ska beakta och hantera detta ur ett bland annat ett integritetsperspektiv utifrån överlappande kontroller.

9.3.3 Befattningsanalys utgör grunden för vilka som ska bakgrundskontrolleras

Bakgrunds kontroll ska endast göras för befattningar som kan orsaka mer än ringa skada på den samhällsviktiga tjänsten. Utredningen konstaterar i kapitel 9.3.3 att det begrepp som ska användas är "ringa skada" och att det "ansluter till etablerad begrepps användning inom svensk rätt". Länsstyrelsen i Örebro län förordar dock att begreppet förtydligas och exemplifieras ytterligare i framtida föreskrifter.

10.3 Tillsynsmyndigheter i Sverige

10.3.7 Offentlig förvaltning

Som framgår av utredningen så avstyrkte länsstyrelserna i tidigare remissyttrande avseende nya regler om cybersäkerhet (NIS2), att utpekade länsstyrelser ska utöva tillsyn över resterande länsstyrelser. Detta med motiveringen att länsstyrelserna har gemensam it-drift och gemensamma strukturer för informations-säkerhet, utveckling och verksamhetsprocesser. Förslaget skulle därför innebära att länsstyrelserna utövade tillsyn över sig självt.

Exempelvis har Regeringskansliet genom regleringsbrev förordnat att länsstyrelserna ska ha en gemensam och effektiv it-verksamhet. Länsstyrelserna har en överenskommelse som reglerar den gemensamma it-verksamheten med Länsstyrelsen Västra Götaland som värdlänsstyrelse. Värdlänsstyrelsen ansvarar för länsstyrelsernas it-säkerhet samt för att it-miljön ges en ändamåls-enlig, effektiv och enhetlig utformning.

Länsstyrelserna har dessutom en gemensam förvaltnings-organisation av verksamhetsområden som inkluderar gemensamma arbetsutskott, nätverk, processer, rutiner, projekt, resurser och system. Gemensamt arbete bedrivs dessutom inom respektive civil-försvarsområde.

Jämfört med NIS2-direktivet är utredningens bedömning att "det inte föreligger samma problematik när det gäller CER-direktivet men att det mest lämpliga är att det är samma tillsynsmyndigheter som ansvarar för sektorn offentlig förvaltning enligt CER-direktivet som enligt utredningens förslag om NIS2-direktivets genomförande. Utredningen föreslår därför att om regeringen beslutar att en annan

myndighet ska vara tillsynsmyndighet över länsstyrelserna enligt lagen om cybersäkerhet så ska den myndigheten även vara tillsynsmyndighet enligt lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare.”

Länsstyrelsen i Örebro län delar inte utredningens bedömning att det inte föreligger samma problematik utifrån de gemensamma strukturer som beskrivs ovan. De gemensamma strukturerna har en så pass stor påverkan på området att en korsvis tillsyn inom länsstyrelserna skulle orsaka intressekonflikter och riskera att myndigheternas oberoende ifrågasätts.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lena Rådström Baastad med Daniel Malmborg, beredskapshandläggare, som föredragande. I den slutliga handläggningen har även Stina Sjölin, beredskapsdirektör, Marcus Sjöholm, biträdande beredskapsdirektör och Frida Jansson, beredskapshandläggare deltagit.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan. Ange ärendets diarienummer eller ärendebeteckning vid kontakt med Länsstyrelsen. Du hittar numret uppe till höger på första sidan.